

Handreiking panelconsultatie voorgenomen wet- en regelgeving (MKB-toets)

Wat is een MKB-toets?

Individuele MKB-ondernemers kunnen al in een vroege fase meedenken over nieuwe wetten of regels. Wordt er een nieuwe wet of regel ontwikkeld met mogelijk grote gevolgen voor het MKB? Dan komt er een panel van individuele MKB-ondernemers bijeen. Dit instrument heet de MKB-toets.

Doel van de MKB-toets

Bij nieuwe wet- en regelgeving waarbij naar verwachting sprake is van substantiële regeldrukeffecten voor het MKB kan een panel van individuele mkb-ondernemers in een vroeg stadium met departementen meedenken over de vormgeving van de regelgeving. Deze ondernemers kunnen op basis van hun praktijkervaring concreet aangeven of de plannen van departementen werkbaar en uitvoerbaar zijn, waar eventuele knelpunten zitten en hoe de regeldruk voor het mkb zo veel mogelijk beperkt of voorkomen kan worden. De meerwaarde van de MKB-toets is dat deze vroeg in het wetgevingsproces plaatsheeft. Op dat moment kunnen de opmerkingen van de mkb-ondernemers over uitvoerbaarheid, werkbaarheid en regeldruk nog tot een andere opzet leiden. Deze aanpak is samen met koepelorganisaties gekozen om overlap met andere vormen van consultatie van het bedrijfsleven te voorkomen, waaronder de internetconsultatie. MKB-NL en ONL zijn bovendien direct betrokken bij de organisatie van de panelbijeenkomsten doordat zij de deelnemers daarvoor kunnen aanleveren. Naast de MKB-toets bestaan er ook de agro-check (LNV) en de praktijkcheck (VWS). Dit zijn equivalenten van de MKB-toets, waarin andersoortige normadressanten, zoals agrariërs en zorgverleners/aanbieders, deelnemen aan een panel. Bij deze toetsen gelden dezelfde criteria als bij de MKB-toets.

Wanneer moet een MKB-toets worden uitgevoerd?

Als de verwachting is dat de verplichtingen in de nieuwe regeling tot substantiële regeldrukgevolgen voor het mkb kunnen leiden. Om te kunnen bepalen of er sprake is van substantiële regeldrukgevolgen gelden de volgende criteria als uitgangspunt:

- A. het betreft wetten/AmvB's/regelingen als gevolg van een stelsel- of systeemwijziging¹², óf
- B. als er substantiële wijzigingen zijn te verwachten in het bedrijfsproces, die tot extra inhoudelijke nalevingskosten zullen leiden, óf
- C. als er sprake is van belangrijke nieuwe/additionele verplichtingen, bijv. als er nieuwe uitzonderingen in de wettelijke verplichtingen worden gecreëerd of dat er een totaal nieuwe verplichting wordt geïntroduceerd, die een groot aantal bedrijven zal raken, óf
- D. als er forse extra regeldrukkosten verwacht mogen worden (structurele of eenmalige regeldruk van meer dan € 5 mln. in totaal én meer dan € 1.000 gemiddeld per bedrijf.

¹ Onder een systeemwijziging wordt verstaan dat er bijvoorbeeld voor een ander beleidsinstrument wordt gekozen, of dat de wijze van aanvraag of verantwoording wijzigt, of dat dit tot wezenlijke aanpassingen in ICT-systemen of de structuur van de bedrijfsadministratie zal leiden.

² Of een MKB-toets bij kaderwetten relevant is, hangt af van de vraag of het zin heeft om de algemene principes, verantwoordelijkheden en procedures in de wet met kleine bedrijven te bespreken. Evt. meer concrete onderdelen in de kaderwet (zoals de keuze voor een bepaald beleidsinstrument) zijn wel geschikt om voor te leggen aan een MKB-panel.

Als er twijfel is over punten A, B of C, dan kan men de koepelorganisaties raadplegen voor generieke wetgeving en een branche-organisatie als het om sectorspecifieke wetgeving gaat.

Voor de schatting bij punt D kan gebruik gemaakt worden van het Handboek Meting Regeldrukkosten. Neem bij twijfel contact op met de departementale regeldrukcoördinator of met het Adviescollege Toetsing Regeldruk. Het strafrecht valt buiten de definitie van regeldruk, en een MKB-toets wordt daarom niet uitgevoerd bij voorgenomen strafrechtelijke bepalingen.

Wie voert de MKB-toets uit?

De inhoudelijk dossierhouder is verantwoordelijk voor het organiseren en uitvoeren van de MKB-toets.

Hoe organiseer je een MKB-toets?

1. De dossierhouder stelt een korte **startnotitie** op. Deze notitie bevat in ieder geval:
 - A. Een beschrijving van het probleem dat de aanleiding vormt voor nieuwe wetgeving.
 - B. De omvang van het probleem
 - C. Welke bedrijven geraakt worden
 - D. Wat de overheid wil bereiken, incl. één of meerdere oplossingsrichtingen.
 - E. De vragen die worden voorgelegd aan de MKB-ondernemers tijdens de panelbijeenkomst
2. De dossierhouder stuurt de startnotitie zo vroeg mogelijk, uiterlijk 4 weken van te voren, aan het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.
3. De dossierhouder geeft vervolgens aan MKB-NL en ONL door wat voor mkb'ers men wil uitnodigen met daarbij (bij voorkeur) enkele datumopties. Op basis hiervan worden mkb-deelnemers gezocht door MKB-NL/ONL.
4. MKB-NL en/of ONL reageren elk binnen 15 werkdagen met een lijst van bedrijven met daarbij alle relevante bedrijfskenmerken en eventueel welke data zij beschikbaar zijn.
5. De dossierhouder regelt vervolgens de (digitale) vergaderlocatie en nodigt de deelnemers uit. Soms verloopt de zoektocht niet via MKB-NL of ONL en dan checkt de dossierhouder per mail of de deelnemers inderdaad op de geselecteerde dag/tijdstip aanwezig kunnen zijn.
6. Departementen kunnen er voor kiezen zelf deelnemers te werven, of direct bij sectorspecifieke brancheorganisaties een uitvraag te doen.
7. Na afloop van het panelgesprek stuurt de dossierhouder het concept-verslag met daarin de conclusies rond aan de deelnemers en het definitieve verslag aan alle stakeholders, w.o. ATR en EZK.
8. In de MvT/NvT worden de belangrijkste resultaten en/of aanbevelingen beschreven en wat daarmee is gedaan of - in geval geen MKB-toets is uitgevoerd - de reden daarvoor (Comply or explain-principe).

Werkwijze bij Europese wet- en regelgeving

1. De consultaties via MKB-panels voor Europese wet- en regelgeving zal plaatshebben in de fase van roadmaps en inception impact assessments.
2. De departementen maken op hun beleidsterrein t.a.v. de bedrijfseffecten een korte appreciatie van de roadmaps en inception impact assessments waarin ze in het geval van inception impact assessments ook ingaan op de voorlopige analyse die de Commissie al van de bedrijfseffecten heeft gemaakt.
3. Het betreffende departement geeft in de appreciatie aan of er sprake is van substantiële bedrijfseffecten voor ondernemers. In dat geval zal het ministerie een MKB-toets uitvoeren.

4. De MKB-toets voor EU-voorstellen is identiek aan de toets voor nationale wetgeving.
5. Het departement zorgt er qua timing voor dat de uitkomst van de MKB-toets kan worden betrokken bij de Nederlandse stellingname t.a.v. het Europese voorstel en waar nodig vroegtijdig in het EU besluitvormingsproces kan worden geïntervenieerd.

Welke onderwerpen moeten in de MKB-toets aan bod komen?

In het gesprek is in ieder geval aandacht voor de volgende aspecten:

- **Werkbaarheid/uitvoerbaarheid:** is de oplossingsrichting überhaupt werkbaar en uitvoerbaar? Sluit de oplossingsrichting aan op de bedrijfspraktijk? Zo niet, wat zijn mogelijke gevolgen? **Regeldrukkosten:** zijn er alternatieven denkbaar die net zo effectief zijn als de voorgestelde oplossingsrichting, maar minder belastend voor het mkb? Is het echt nodig kleine bedrijven dezelfde regels op te leggen?

Randvoorwaarden

1. Het panel wordt geconsulteerd in de voorbereidingsfase van wet- en regelgeving. Dit moet zo vroeg mogelijk in het wetgevingstraject plaatshebben – in ieder geval **voorafgaand aan de internetconsultatie** - aangezien de opmerkingen van de MKB-ondernemers over uitvoerbaarheid en regeldruk op dat moment nog tot een andere opzet van het oorspronkelijke voorstel kunnen leiden.
2. Het is dan ook de bedoeling dat dossierhouders open staan voor alternatieven.
3. Bij uitgebreide wetten wordt de focus gelegd op de voor de betrokken ondernemers relevante onderdelen.
4. De panels worden gevuld met “echte” ondernemers. In specifieke gevallen kunnen ook vertegenwoordigers van branche-, uitvoerings- en toezichtorganisaties worden uitgenodigd als een departement dat nodig vindt. De branche-organisaties kunnen namelijk ook per mail reageren naar de dossierhouder. Randvoorwaarde is dat de mkb'ers vrijuit kunnen praten. Zij dienen zoveel mogelijk een goede afspiegeling te zijn van het betrokken mkb, waarbij vooral kleinere bedrijven in het panel zitting nemen. Aandachtspunt hierbij is **representativiteit** (bij generieke wetgeving dienen de ondernemers uit verschillende branches afkomstig te zijn). Bij sociaal-fiscale wetgeving zouden ook administratiekantoren uitgenodigd kunnen worden, omdat die meestal de afhandeling van die verplichtingen verzorgen.
5. Het **minimumaantal paneldeelnemers is 5 mkb'ers** (en maximaal 10), Het is verstandig wat meer personen uit te nodigen, omdat er altijd enkele deelnemers op het laatste moment zullen afvallen.
6. Het is belangrijk dat er naast de dossierhouder een onafhankelijke gespreksleider aanwezig is, die het gesprek in goede banen leidt en ervaring heeft in het blijven focussen op het onderwerp en in het doorvragen als aanwezigen bijv. bezwaren opwerpen. Idealiter is de onafhankelijk gespreksleider iemand die notie heeft van het voorliggende wetsvoorstel, zonder zelf direct betrokken te zijn bij het dossier. Een gespreksleider wordt niet ingehuurd van buitenaf.
7. De verantwoordelijke dossierhouder maakt een (geanonimiseerd) verslag. Maak afspraken met de over de vertrouwelijkheid hiervan.
8. Gemiddeld duurt een bijeenkomst 1,5 uur. Kies voor een makkelijk bereikbare locatie of voer het gesprek online of hybride uit.
9. De voorzitter maakt bij de start van het panelgesprek duidelijk dat het resultaat van het panel wel van invloed is op de uitwerking van de voorgenomen wetgeving, maar dat er in een later stadium commentaar van vele kanten kan komen, waardoor het eindresultaat er anders kan komen te zien. In het geval van EU-wetgeving is het verstandig de verwachtingen nog nadrukkelijker te managen. In dat geval is de inbreng van het panel o.a. onderdeel van de NL input in Brussel, ofwel bij de onderhandelingen ofwel in andere contacten met de Commissie.
10. Een departement kan in specifieke situaties bepalen dat de MKB-toets anders wordt uitgevoerd, bijv. wanneer het om sectorspecifieke wetgeving gaat en het departement over een alternatief beschikt voor de panelbijeenkomst, zoals een regulier overleg met daarin vertegenwoordigers uit de sector. Het ministerie kan dit regulier overleg dan eenmalig

uitbreiden met mkb'ers op het moment dat een nieuw wetgevingstraject van start gaat. Om recht te doen aan een zekere mate van éénvormigheid van het instrument MKB-toets moet wel aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- Het minimumaantal MKB-ondernemers tijdens de bijeenkomst ligt op 5, die representatief zijn voor de sector die geraakt wordt door het voorstel;
 - die mkb'ers worden altijd apart naar hun mening gevraagd, los van branche-organisaties, en hun mening wordt ook in het verslag van het overleg apart verwoord;
 - het departement beschrijft in de MvT/NvT ook altijd apart de mening van de mkb'ers in dat overleg en wat het ministerie daarmee gedaan heeft.
11. Na afloop van het panelgesprek wordt aan alle ondernemers gevraagd wat zij van de bijeenkomst vonden. Deze opmerkingen worden verwerkt in het (geanonimiseerde) verslag.
 12. Het verdient aanbeveling om de paneldeelnemers in een later stadium te informeren over wat uiteindelijk met hun opmerkingen gedaan is ten aanzien van het definitieve wetsvoorstel en de memorie van toelichting.

Rollen en verantwoordelijkheden

Dossierhouder / departement:

1. Relevante wetgevingsdossiers selecteren en die selectie in een vroeg stadium van wetgevingsproces uitvoeren (vóór de internetconsultatie).
2. Opstellen van een startnotitie / factsheet.
3. Zorgen voor een vergaderzaal, uitnodiging deelnemers en een onafhankelijke gespreksleider.
4. Zorgen voor een conceptverslag en definitief verslag.
5. Resultaten - waar relevant - verwerken in Wet/AMvB/Regeling en in de MvT/NvT verantwoordend waarom bepaalde aanbevelingen niet zijn opgevolgd of waarom de MKB-toets niet is uitgevoerd.

N.B.1: Als er geen regeldruk voor bedrijven is, is er ook geen motivatie nodig dat van de toets is afgezien. In alle andere gevallen wordt inde toelichting bij de regeling kort de reden aangegeven (weinig extra regeldruk, onvoldoende MKB-deelnemers gevonden, crisissituatie, etc.).

N.B.2: Het feit dat in het voortraject al contact is geweest met brancheorganisaties, is op zich onvoldoende reden om een MKB-toets niet uit te voeren.

Koepelorganisaties MKB-NL, ONL (en LTO bij LNV-wetgeving):

1. Binnen 15 werkdagen na ontvangst van het verzoek zorgen voor voldoende geïnteresseerde MKB-bedrijven per panel.
2. Voor generieke onderwerpen hebben zij een database met geïnteresseerde MKB-bedrijven met daarin ook kenmerken zoals hoofdactiviteit, grootteklasse en locatie van de bedrijven.
3. Dossierhouders adviseren indien zij twijfels hebben over de vraag in hoeverre er wezenlijke gevolgen voor de (werkwijze bij) MKB-bedrijven te verwachten zijn.
4. Aangeven dat voor bepaalde onderwerpen weinig belangstelling is vanuit het MKB.

Verantwoordelijkheid/rol van EZK:

1. Samen met koepelorganisaties en departementen het instrument MKB-toets promoten.
2. Het gehele proces monitoren en 2^e lijnsondersteuning.

Contactpersoon: Neem in eerste instantie contact op met de departementale regeldrukcoördinator als er vragen zijn over procedures, voorbeelden, etc. Voor vragen over het

instrument MKB-toets kunt u EZK benaderen: Wiepkje Colijn-Toering, E: w.j.g.colijn@minezk.nl T: 06-29697710 en Rein Sloof, E: r.sloof@minezk.nl , T: 06-29677875

Verantwoordelijkheid/rol van ATR:

1. Desgevraagd departementen adviseren over de vraag of er forse extra regeldrukkosten specifiek voor het MKB verwacht mogen worden.
2. In de toetsing letten op aspecten als werkbaarheid/uitvoerbaarheid voor het MKB.